INFRASTRUKTURA I EKOLOGIA TERENÓW WIEJSKICH
INFRASTRUCTURE AND ECOLOGY OF RURAL AREAS

Nr 7/2011, POLSKA AKADEMIA NAUK, Oddział w Krakowie, s. 75–83
Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi

Barbara Prus

UDZIAŁ WPŁYWÓW Z OPŁAT ADIACENCKICH W DOCHODACH GMINY ZIELONKI

SHARE OF REVENUE FROM THE ADDITIONAL LEVY INCOME COMMUNITY

Streszczenie

Artykuł prezentuje zarys dochodów i wydatków budżetu gminy Zielonki w latach 1999-2010 (trzy czteroletnie kadencje władz samorządowych). Szczególną uwagę zwrócono na prowadzoną politykę przestrzenną władz gminy oraz podjęte działania związane z możliwością wprowadzenia w życie opłat adiacenckich, stanowiących formę partycypacji mieszkańców w kosztach powstałej infrastruktury technicznej. Zaprezentowano prawne możliwości obciążenia mieszkańców kosztami inwestycji prowadzonych przez gminę przy współudziale środków własnych oraz dofinansowań zewnętrznych. Przedstawiono historyczną analizę rozwoju opłat partycypacyjnych w kosztach budowy infrastruktury technicznej.

Słowa kluczowe: opłata adiacencka, dochody gminy

Summary

Article presents an outline of income and expenditure from the municipal budget in the years 1999-2010 (three four-year term of local authorities). Particular attention was paid to the spatial policy community authorities, the possibility of additional charges levied by the municipality, as the share of residents in construction costs of technical infrastructure. It also presents the legal possibility of fee associated with the increase of property value. The article shows a historical analysis of the development charges participating in the costs of technical infrastructure.

Key words*: fee associated with the increase of property value, income municipality*

WSTĘP

Po przełomowym roku 1989 gminy uzyskały osobowość prawną. We własnym imieniu wykonują zadania publiczne, prowadzą samodzielną gospodarkę finansową, decydują o rozwoju gospodarczym i przestrzennym, za co ponoszą pełną odpowiedzialność finansową oraz prawną. Gminy inwestują w infrastrukturę techniczną coraz większe środki finansowe. Pomimo możliwości finansowania ze źródeł zewnętrznych potrzebny jest udział środków własnych. Szczególnie niedoinwestowane są gminy wiejskie. Tereny wyznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego jako rezerwa budowlana muszą zostać „uzbrojone". Również wymagania ładu przestrzennego, rozwoju zrównoważonego, a przede wszystkim ochrony środowiska. zmuszają do budowy sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, doprowadzenia do nowopowstających osiedli mieszkaniowych sieci gazowych oraz elektroenergetycznych, a w mniejszym stopniu telekomunikacyjnych. Inwestycje infrastrukturalne wymagają znacznych nakładów finansowych, dlatego gmina często decyduje się na pozyskanie funduszowych z Unii Europejskiej lub zaciąga kredyty aby inwestycję zaplanowane przeprowadzić. Odciążeniem budżetu gminy jest wkład własny mieszkańców, czyn społeczny, opłata partycypacyjna wnoszona przez mieszkańców oraz opłata adiacencka, która ma charakter przymusowy. Opłata adiacencka ma w Polsce pięćdziesięcioletnią historię, pomimo to mieszkańcy nie zawsze zgadzają się na uczestniczenie w kosztach inwestycyjnych ponoszonych przez gminę w przekonaniu, że działania te należą do zakresu jej obowiązków.

Celem pracy jest analiza dochodów gminy związana z naliczaniem opłat adiacenckich, ze szczególnym zwróceniem uwagi na przedmiot naliczanych opłat. W pracy przedstawiono przykład podkrakowskiej gminy Zielonki, w której od kilku lat naliczane są opłaty adiacenckie, związane z finansowaną przez gminę budową infrastruktury technicznej. Przeanalizowano wybrane uchwały gminy dotyczące prawa miejscowego oraz trybu naliczania opłat adiacenckich. Gmina Zielonki posiada plan rozwoju lokalnego na lata 2010-2020 określający kierunek polityki przestrzennej i społecznej, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obejmujący swoim zasięgiem obszar całej gminy. Strategia rozwoju gminy Zielonki jako jeden z głównych celów zrównoważonego rozwoju ekonomicznego i cywilizacyjnego wymienia utrzymanie rozwoju budownictwa mieszkalnego poprzez zwiększanie jej atrakcyjności.Każdego roku wydaje około 40% swojego budżetu na inwestycje infrastrukturalne. Skutkuje to dodatnim saldem migracji ludności, głównie z aglomeracji krakowskiej.

W pracy zastosowano metodę analizy opisowo-porównawczej.

OPŁATA ADIACENCKA – ZAGADNIENIA OGÓLNE

Opłata adiacencka to kwota pieniężna, jaką zobowiązani są uiszczać mieszkańcy w przypadku gdy wzrośnie wartość ich nieruchomości w związku z budową urządzeń infrastruktury technicznej z udziałem środków skarbu państwa, jednostek samorządu terytorialnego, środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej lub ze źródeł zagranicznych niepodlegających zwrotowi. Definicja opłaty adiacenckiej obejmuje również opłatę ustaloną w związku z podziałem nieruchomości oraz scaleniem i podziałem nieruchomości [Ustawa… 1997]. Łaciński imiesłów czasu teraźniejszego „adiacens" pochodzący od czasownika nieprzechodniego „adiaceo" oznacza termin „sąsiedni". Czasownik przechodni „adicio" w odniesieniu do dodatkowych elementów oznacza m.in. „podwyższać", zaś zwrot „pretium adiacere" tłumaczony jest jako „podnieść cenę (wartość)". [Korpanty 2001]

Pierwszy raz obowiązek wnoszenia przez właściciela opłaty z tytułu polepszenia się „warunków" nieruchomości pojawił się na początku lat 60 XX wieku. Ustawa z dnia 14 lipca 1961 roku o gospodarce terenami w miastach i osiedlach nakładała na właścicieli obowiązek uczestniczenia w pokrywaniu kosztów pierwszego urządzania ulic i placów oraz części kosztów innych urządzeń. [Ustawa…1961] Wysokość „dopłaty" właściciela była zależna od wartości posiadanej nieruchomości. W kwietniu 1985 roku ustawa o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości zaktualizowała aspekt partycypacji właściciela nieruchomości w kosztach rozbudowy infrastruktury. [Ustawa…1985b] Określiła podmioty podlegające przepisom ustawy oraz zasady wnoszenia opłat. Dopuszczała również odliczenie od wysokości opłaty wartości świadczeń wniesionych w czynie społecznym, w gotówce lub naturze na rzecz danej inwestycji. W 1990 roku wprowadzono zmianę dodając do listy zadań podlegających opłacie adiacenckiej podział nieruchomości. [Bogusławska-Klejment 2010]

Wysokość i sposób naliczania opłat adiacenckich na terenie gminy ustala rada gminy, podejmując uchwałę o ustaleniu stawek procentowych opłaty adiacenckiej. Opłata nie może przekroczyć 30% w przypadku podziału nieruchomości oraz 50% przy inwestycjach infrastrukturalnych finansowanych z budżetu gminy, przy współudziale środków „zewnętrznych". Wysokość stawki procentowej opłaty adiacenckiej z tytułu scalenia i ponownego podziału określa rada gminy w uchwale o scaleniu i podziale nieruchomości, a jej wysokość nie może przekraczać 50% wzrostu wartości nieruchomości. [Ustawa…1997] Ustawa o gospodarce nieruchomościami nadała gminom prawną możliwość nakładania na mieszkańców opłaty adiacenckiej, jednak brak przepisów nakładających obowiązek jej stosowania sprawiał, że niechętnie przystępowały do jej wdrażania. Gminy, które podjęły decyzję o naliczaniu opłat adiacenckich stawały przed ważnymi problemami związanymi z brakiem jednolitej wykładni zamieszczonych w ustawie przepisów. Najwięcej sporów wywoływał trzyletni termin, w czasie którego wójt mógł naliczyć opłatę oraz sprzeczności niektórych zapi-

sów z konstytucją. Z powodu sporów oraz dezaprobaty społecznej gminy zaniechały naliczania opłat adiacenckich tracąc w ten sposób środki finansowe ustawowo im należne. Obecnie opłaty adaicenckie „wracają do łask" w szczególności w okolicach dużych miast ,gdzie silne zainteresowanie rynkiem nieruchomości może przynieść gminom finansowe wsparcie.

Polskie ustawodawstwo dopuszcza pobieranie opłat adiacenckich w trzech przypadkach:

- w związku z rozbudową infrastruktury technicznej,
- w związku z podziałem nieruchomości,
- w związku ze scaleniem i ponownym podziałem nieruchomości.

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych podnosi jakość życia na danym terenie, a co za tym idzie podnosi się cena rynkowa nieruchomości. Gmina ma ustawowe prawo nałożyć opłatę wynoszącą do 50% wzrostu wartości nieruchomości, spowodowanej budową infrastruktury technicznej. Z reguły stawki procentowe naliczane przez radę gminy są niższe. Art. 142 ustawy o gospodarce nieruchomościami nakłada na właściciela nieruchomości obowiązek uczestniczenia w kosztach budowy urządzeń infrastruktury technicznej poprzez wnoszenie opłat adiacenckich na rzecz gminy. Art. 143 punkt 2 precyzuje, iż: *„przez budowę urządzeń infrastruktury technicznej rozumie się budowę drogi oraz wybudowanie pod ziemią, na ziemi albo nad ziemią przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych i telekomunikacyjnych."* Zatem gmina nie może naliczyć opłaty po wybudowaniu elementów infrastruktury nie ujętych w ustawie (np. placów zabaw, parków). Jako drogę rozumieć należy *„budowlę wraz z drogowymi obiektami inżynierskimi, urządzeniami oraz instalacjami, stanowiącymi całość techniczno-użytkową, przeznaczoną do prowadzenia ruchu drogowego, zlokalizowaną w pasie drogowym"*, natomiast budowa drogi to *„wykonanie połączenia drogowego między określonymi miejscami lub miejscowościami, a także jego odbudowa i przebudowa"* [Ustawa… 1985a]. Opłata adiacencka może być naliczona nie tylko w związku z wybudowaniem nowej drogi, ale również po odbudowie drogi zniszczonej oraz rozbudowie już istniejącej. [Bogusławska-Klejment 2010]

Budowa infrastruktury technicznej to znaczący wydatek dla budżetu gminy. Fundusze musi pozyskać we własnym zakresie, np. ubiegając się o dotacje ze skarbu państwa, Unii Europejskiej lub innych źródeł. Może też częściowo odciążyć swój budżet przez ustalenie opłaty adiacenckiej. Po zakończeniu inwestycji infrastrukturalnej, czyli po stworzeniu warunków do korzystania z wybudowanej drogi lub możliwości do podłączenia nieruchomości do urządzeń infrastruktury technicznej, wójt, burmistrz lub prezydent miasta może ustalić opłatę adiacencką w drodze decyzji administracyjnej. Podstawą do wydania tej decyzji jest ustalenie przez radę gminy uchwały precyzującej wysokość stawki opłaty adiacenckiej. Jeżeli gmina zakończy inwestycję przed wejściem w życie takiej

uchwały nie ma podstaw prawnych do egzekwowania opłaty adiacenckiej. Warunkiem koniecznym pobierania opłaty jest fakt, aby budowa urządzeń infrastruktury była finansowana lub współfinansowana ze środków publicznych. Jeżeli koszty inwestycji w całości pokrywane są z funduszy prywatnych gmina nie może nałożyć opłaty adiacenckiej. Wydanie decyzji o naliczeniu opłaty może nastąpić dopiero po umożliwieniu właścicielowi lub użytkownikowi wieczystemu korzystania z wybudowanych urządzeń. Jeżeli nieruchomość była wyposażona w określoną infrastrukturę, nie można naliczyć opłaty adaicenckiej. Ważne znaczenie ma również funkcja terenu, na którym położona jest nieruchomość określona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Nie można pobierać opłaty adiacenckiej w przypadku, w którym nieruchomość zlokalizowana jest w terenie przeznaczonym na cele rolne i leśne, zaś w przypadku braku planu miejscowego, jeżeli na takie cele jest wykorzystywana. Ważny jest także fakt, czy zakończenie procesu inwestycyjnego spowodowało wzrost wartości nieruchomości, który stanowi podstawę do ustalenia wysokości opłaty. Jeżeli wartość nieruchomości pozostanie bez zmian, nie ma prawnych podstaw do naliczenia opłaty. [Cymerman 2005] Wójt musi podjąć decyzję o naliczeniu opłaty adiacenckiej w ciągu trzech lat, licząc od dnia zakończenia inwestycji. Po upływie tego terminu nie ma już podstaw do naliczenia opłaty. Opłata adiacencka według art. 144 ustawy o gospodarce nieruchomościami może zostać nałożona na właścicieli nieruchomości oraz użytkowników wieczystych, którzy nie mają obowiązku wnoszenia opłat rocznych za korzystanie z nieruchomości. Nie można żądać opłaty od użytkowników wieczystych wnoszących opłaty roczne, samoistnych posiadaczy, dzierżawców oraz najemców. Opłaty dotyczące nieruchomości skarbu państwa lub jednostek samorządu terytorialnego innych niż gmina, a nie oddanych w użytkowanie wieczyste obciążają jednostki zarządzające nimi. Organy posiadające prawo trwałego zarządu są traktowane jak użytkownicy wieczyści nie wnoszący opłaty adiacenckiej. Z wnoszenia opłaty zwolnione są gminy, które naliczają i pobierają opłaty adiacenckie. [Ustawa…1997, Bogusławska-Klejment 2010]

Wzrost wartości nieruchomości określa rzeczoznawca majątkowy w operacie szacunkowym, według cen na dzień wydania decyzji o ustaleniu opłaty. Uwzględnia on jedynie wpływ czynności, z tytułu których naliczana jest opłata. Operat szacunkowy jest opinią rzeczoznawcy majątkowego, natomiast organem orzekającym o wysokości opłaty jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta, który po zapoznaniu się z opinią zawartą w operacie szacunkowym, w oparciu o własną wiedzę i doświadczenie podejmie decyzję o wysokości opłaty.

Od wysokości i zasadności naliczenia opłaty adiacenckiej przysługuje odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego w terminie 14 dni od daty otrzymania decyzji. Strona może zaskarżyć decyzję kolegium w Wojewódzkim Sądzie Administracyjnym do 30 dni po doręczeniu decyzji, od wyroku którego przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

OPŁATA ADIACENCKA W GMINIE ZIELONKI

Gminy wykonują zadania własne oraz zlecone. Otrzymują środki finansowe z budżetu państwa w formie dotacji, subwencji, a także uzyskują dochody własne (m.in. z podatków, opłat adiacenckich, gospodarowania mieniem komunalnym). [Ustawa…1990]

Tabela 1. Wybrane źródła dochodu budżetu gminy Zielonki w latach 1999-2010
Table 1. Selected sources of income in Zielonki community in the years 1999-2010

Źródła dochodów budżetowych	1999-2002 tys. zł	2003-2006 tys. zł	2007-2010 tys. zł
36,94 % udziału z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT)	12 515, 9	26 229,3	61 008,7
6,71 % udziału z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT)	139,8	621,4	1 354,8
Podatek od środków transportowych	689,2	874,5	2 270,1
Podatek od nieruchomości	7 053,9	10 185,8	13 070,8
Podatek rolny, leśny	1 478,6	2 155,1	2 658,8
Karta podatkowa, opłata skarbowa, podatek od spadków i darowizn	3 829,5	3 954,7	7 447,6
Opłata planistyczna i adiacencka	0 zł	0 zł	5 321,3
Subwencje	19 188,4	29 279,2	38 750,3
Dotacje celowe (w tym środki UE)	6 123,3	10 031,3	29 625,1
Dochody z majątku gminy	5 908,4	15 917,6	10 928,1
Inne dochody	557,1	373,2	7 365,2
Razem	**57 484,2**	**99 622,2**	**179 800,9**

Źródło: Sprawozdanie finansowe gminy Zielonki za okres 1999 – 2010 [Kacprzak 2011]

Środki finansowe zgromadzone przez gminę przeznaczane są na bieżącą działalność (funkcjonowanie urzędu oraz jednostek oświatowych) oraz na inwestycje publiczne, które zostaną uznane za priorytetowe.

Tabela 2. Ważniejsze wydatki budżetu gminy Zielonki w latach 1999-2010
Table 2. Selected municipal budget expenditures in the years 1999-2010

Cel wydatków z budżetu gminy Zielonki	1999-2002 (tys. zł)	2003-2006 (tys. zł)	2007-2010 (tys. zł)
Inwestycje gminne	25 376,5	39 850,9	88 736,8
Utrzymanie placówek oświatowych	17 234,7	31 185,5	41 977,3
Finansowanie przedszkoli publicznych i niepublicznych	1 831,0	3 568,3	9 216,2
Dopłata do MPK	1 830,7	2 104,4	3 931,2
Bieżące utrzymanie dróg	1 240,5	1 872,4	5 272,8
Koszt energii i konserwacji oświetlenia ulicznego	1 658,3	2 319,4	3 565,9
Pomoc społeczna	4 106,6	9 401,1	17 302,1
Razem	**53 278,4**		

Źródło: Sprawozdanie finansowe gminy Zielonki z okresu1999 – 2010 [Kacprzak 2011]

Gmina Zielonki począwszy od roku 1999 bardzo szybko rozwija swoją sieć infrastrukturalną budując sieci kanalizacyjne, wodociągowe oraz drogowe. Inwestycje te są bezpośrednio powiązane z polepszeniem warunków korzystania z nieruchomości przez właściciela, czyli podnoszą one wartość nieruchomości. Opłaty adiacenckie zostały wprowadzone wraz z wejściem w życie uchwały Nr IX/59/2007 rady gminy Zielonki z dnia 21 czerwca 2007 roku w sprawie ustalenia stawek procentowych opłaty adiacenckiej. Ustalono w niej 32% poziom różnicy wartości nieruchomości w przypadku wybudowania urządzeń infrastruktury technicznej. Jeżeli w wyniku podziału nie powstaje obowiązek wypłaty przez gminę odszkodowania za działki gruntowe wydzielone pod drogi konieczne, stawka wynosi 1% wzrostu wartości nieruchomości. Jeżeli zajdzie konieczność wypłaty przez gminę odszkodowań z tego tytułu stawka wynosi 32% wzrostu wartości nieruchomości.

Do momentu wejścia w życie uchwały umożliwiającej naliczanie opłat adiacenckich w gminie Zielonki funkcjonowały umowy cywilno-prawne zawierane pomiędzy mieszkańcami oraz urzędem gminy. W umowach tych mieszkańcy zobowiązywali się do współfinansowania inwestycji infrastrukturalnych. W okresie przejściowym, w którym uchwała o naliczaniu opłat adiacenckich według określonych stawek procentowych była wdrażana ustalono, że mieszkańcom którzy wpłacili całość lub część kwot uzgodnionych w umowach cywilno-prawnych, kwota wpłacona z tego tytułu zostanie zaliczona jako przedpłata na poczet naliczonej opłaty adiacenckiej. Umowy te nie są obecnie stosowane. [Kacprzak 2011]

Po zakończeniu inwestycji podejmowana jest decyzja czy naliczenie opłaty adiacenckiej ma uzasadnienie ekonomiczne. Ustalony koszt wyceny i egzekucji nie powinien przekroczyć ewentualnych wpływów. Gmina zleca rzeczoznawcy majątkowemu w otwartym przetargu sporządzenie wyceny nieruchomości, na których wartość miała wpływ inwestycja. Wartość nieruchomości według stanu przed wybudowaniem urządzeń infrastruktury technicznej i po ich wybudowaniu jest określana według cen na dzień wydania decyzji o ustaleniu opłaty adiacenckiej.

W przypadku opłat pobieranych z tytułu wzrostu wartości nieruchomości związanej z podziałem nieruchomości radni gminy Zielonki postanowili nie naliczać dodatkowych opłat obciążających mieszkańców. Nakład pracy i kosztów, ponoszony przez gminę w toku podziału nieruchomości jest znikomy, ponieważ całość pracy geodety i czynności administracyjnych pokrywa zleceniodawca. Wyjątek stanowi podział, w wyniku którego powstaje obowiązek wypłaty przez gminę odszkodowania za działki gruntu wydzielone pod drogi, które z mocy prawa przeszły na własność gminy lub, co do których wygasło prawo użytkowania wieczystego. W związku z powyższym gmina Zielonki, w uzasadnionych przypadkach, aby odzyskać część poniesionych wydatków nalicza taką opłatę.

W maju 2010 roku zawarto umowę z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie na dofinansowanie inwestycji "Gospodarka Ściekowa Gminy Zielonki - kanalizacja w zlewniach rzek Prądnik, Bibiczanka i Rozrywka" ze środków Europejskiego Funduszu Spójności w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Projekt zakłada podłączenie do kanalizacji dla około 730 nieruchomości położonych w obrębie gminy . Koszt całkowity tego przedsięwzięcia to 26,7 mln zł netto z czego kwotę 17,2 mln zł netto pokryje fundusz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, pozostałą kwotę 9,5 mln zł gmina musi pokryć ze środków własnych.[www.zielonki.pl] Szacuje się, iż 32% stawka opłaty adiacenckiej od wzrostu wartości nieruchomości obowiązująca na obszarze gminy pozwoli na pozyskanie około 2,5 mln zł, co pokryje około 10% kosztów inwestycji.

PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Nie ma w Polsce prawnego obowiązku obligującego gminy do naliczania opłaty adiacenckiej. Jest to jedynie możliwość, z której może skorzystać. Podjęcie decyzji o rezygnacji z naliczania opłaty adiacenckiej często kierowane jest przesłankami ekonomicznymi, jeżeli z góry wiadomo że koszty wyceny i wyegzekwowania opłaty przewyższą przewidywane wpływy. Dochód własny gminy może pochodzić tylko ze źródeł ustawowo im należnych, a opłata adiacencka to jedyny przewidziany sposób partycypacji obywateli w rozbudowie infrastruktury technicznej na terenie gminy. W przypadku rozbudowy infrastruktury opłaty te pokrywają tylko niewielką część poniesionych wydatków. Pieniądze te zasilą budżet gminy. Opłaty związane z podziałem nieruchomości dla gminy stanowią czysty dochód, nie obciążony kosztami. Potraktowanie opłat adiacenckich przez gminy z czysto ekonomicznego punktu widzenia może przynieść wymierne korzyści finansowe. Może również wzbudzić społeczne niezadowolenie. Opłata adiacencka z założenia jest formą rekompensaty nakładów poniesionych przez gminę.

Gmina Zielonki to przykład podkrakowskiej gminy rozwijającej się bardzo szybko, pozyskującej środki finansowe z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych. Poszukuje również alternatywnych źródeł dochodu. W tym celu w 2007 roku rada gminy Zielonki podjęła uchwałę o ustaleniu stawek procentowych opłat adiacenckich. Opracowano system naliczania opłat adiacenckich z tytułu wzrostu wartości nieruchomości spowodowanej budową sieci uzbrojenia terenu. W okresie 2007-2010 pozyskała z opłat adiacenckich kwotę 5,3 mln zł, co stanowi równowartość łącznego rocznego dochodu z tytułu podatku od środków transportowych oraz podatku rolnego i leśnego. W gminie Zielonki nie jest pobierana opłata adiacencka z tytułu podziału nieruchomości oraz scalenia i podziału. Może się to wiązać z polityką szybkiego rozwoju budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy. Mieszkańcy sceptycznie podchodzą do nowych opłat,

które zastępują dobrze im znane umowy cywilno-prawne. Ponadto gmina prowadzi kampanię informacyjną, która powiadamia zainteresowanych o możliwości naliczenia takiej opłaty i podaje jej przybliżony wymiar.

BIBLIOGRAFIA

Bogusławska-Klejment J., Cymerman R. 2010. *Opłaty adiacenckie w orzecznictwie i w praktyce,* Wyd. Educaterra, Olsztyn.

Cymerman R., Kowalczyk C., Telega T. 2005. *Opłaty adiacenckie,* Mirdruk, Olsztyn.

Kacprzak K. 2011. *Dochody gmin związane z naliczaniem opłat adiacenckich*. Praca magisterska, maszynopis, Kraków.

Korpanty J. (red. nauk.) 2001. Słownik łacińsko-polski. T.1. Wyd. PWN, Warszawa.

Ustawa z dnia 14 lipca 1961 roku o gospodarce terenami w miastach i osiedlach [Dz.U. z 1961 r. nr 22, poz. 159]

a) *Ustawa z dnia 29 kwietnia 1985 roku o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości [Dz.U. z 1991 r. nr 30, poz. 127]*

b) *Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych [Dz.U. z 2007 r. nr 19, poz. 115]*

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym [Dz.U. z 1990 r. nr 16 poz. 95

Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami [Dz.U. z 1997 r. nr 115, poz. 741]

www.zielonki.pl

Dr inż. Barbara Prus
Katedra Planowania, Organizacji i Ochrony Terenów Rolniczych
Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
ul. Balicka 253c,
30-149 Kraków
b.prus@ur.krakow.pl

Recenzent: *Prof. dr hab Jerzy Gruszczyńskki*